

La Fundaziun Schiller è stada in buna madrìtscha

La litteratura rumantscha en il spìvel da la Fundaziun Schiller svizra

■ **(anr/vi) Ina reconuschienscha d'insatgi ester è pli impurtanta ch'in laud entaifer ina minoritad culturala. En quest senn ha Chasper Pult examinà ils premis che la Fundaziun Schiller svizra ha surdà als Rumantschs.** Per ses tschientavel anniversari ha la Fundaziun edì ina publicaziun festiva. En quella vegn intercurì tgi e co che la fundaziun ha onurà ils ultims tschient onns. Chasper Pult ha surpiglià la bilantscha per la Svizra rumantscha. El è sa dumandà, sche la fundaziun haja premià tut ils impurtants scritpurs, u sch'i dettia largias en las glistas dals honurads.

Tgi manca?

Largias chatta Pult tar auturs sco Flurin Spescha, Linard Bardill e Paulin Nuotclà che n'han mai obtegnì in premi u in'otra distincziun. En connex cun Bardill e Nuotclà ch'èn cunzunt enconuscents sco chantauturs remartga Pult: Era Hans Erni e Tumasch Dolf sajan pli baud vegnids reconuschids pervi da l'engaschament per la musica. En quel senn pudesian ins era sa dumandar, sch'i na cunvegness betg da resguardar las novas direcziuns musicalas sco furmas d'expressiun litterara.

Onurar dapli translatur

Ils emprims diesch onns n'ha la Fundaziun Schiller strusch prendì enconuschienscha da la litteratura rumantscha.

Pult declera: Il Grischun haja gù difficultads da s'integrar en la nova confederaziun durant ils emprims decennis. Entras quai hajan ins era remartgà pir pli tard la litteratura rumantscha.

Flurin Camathias è stà l'emprim autor che ha obtegnì il 1917 ina reconuschienscha da la fundaziun. Suenter diesch onns ha il poet Peider Lansel reschavì in dun d'onur.

Lansel è il sulet Rumantsch che ha era obtegnì il Grond Premi Schiller (1943). Quest premi ha el obtegnì sco promotur da la schientscha rumantscha e sco intermediatur tranter la Rumantschia e las autras parts da la Svizra. Lansel aveva fatg blers translaziuns. En quest connex sa dumonda Pult, sch'i na fiss betg prudent far dapli atenziun a bunas translaziuns litteraras entaifer la Rumantschia e da promover e premiar ellas.

Selecziunar tenor qualitat

«Gia l'emprim dun d'onur per Lansel aveva rut il glatsch per la litteratura rumantscha», scriva Pult. Davent dal 1930 ha la fundaziun resguardà bunamain mintg'onn exponents rumantschs. Dapi il 1990 «è la cadenza puspè sa midada, auturas ed auturs rumantschs vegnan resguardads be pli suenter intgins onns, tge ch'è per reglar meglier per la selecziun tenor criteris da qualitat».

Pult examinescha a moda critica las radund 80 distincziuns che la fundaziun

ha dà als Rumantschs. El remartga p. ex. ch'ins n'ha mai premià Clà Biert, ma era betg Gion Deplazes, per lur ovras cumpletas.

Pult fastisescha da l'otra vart che Luisa Famos, Clo Duri Bezzola, Rut Plouda e Leo Tuor èn vegnids stimulads dals premis ch'els han obtegnì gia per lur emprim'ovra, tge ch'è in indizi d'alta qualitat.

Chapientscha d'ordvart

La fundaziun haja fatg curascha cun ses blers premis per ils Rumantschs, scriva Pult. Quai saja in dals impurtants aspects. Cunzunt per ils Rumantschs saja mintga distincziun colliada cun ina reconuschienscha che motiveschia da cuntinuar. «Las reconuschienschas che vegnan d'ordaifer, èn dentant pli impurtantas che quellas entaifer la minoritad culturala.» Pertge Pult è da l'opiniun ch'entaifer ina pitschna societad vegnia anc savens onurà tenor il princip: «Jeu laudel tei, ti laudas mei, con bi ei quei!»

La Fundaziun Schiller svizra promova cun ses premis la chapientscha ch'ina litteratura da minoritads dovria era ordaifer l'atgna communitad.

Chasper Pult: «Ist das Romanische wenigstens literarisch kein Teddybär? Die romanische Literatur im Spiegel der Schillerstiftung», en «Fundaziun Schiller svizra 1905 – 2005», tom 1, publicaziun festiva.